

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

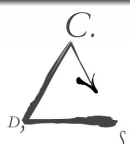
Projekt współfinansowany
przez Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**SYTUACJA INSTYTUCJI RYNKU PRACY
POWIATU LUBACZOWSKIEGO
W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ
SPOŁECZNO - GOSPODARCZYCH**

Podkarpacki Portal Pracy

Realizator projektu:
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ulański, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85
Terenowe biuro projektu:
35 – 068 Rzeszów, ul. Grunwaldzka 42/1, tel. (17) 779 84 88

www.cds.krakow.pl
www.praca-podkarpackie.pl

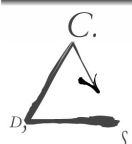
e-mail: ppp@cds.krakow.pl

Podkarpacki Portal Pracy

Spis treści:

Wprowadzenie	3
Tło i główne założenia projektu „Podkarpacki Portal Pracy”	3
Cel powstania i charakter raportu.....	4
Struktura raportu	5
I. Charakterystyka lokalnego rynku pracy w kontekście uwarunkowań społeczno - gospodarczych ...	10
1.1. Uwarunkowania powiatowego rynku pracy	10
1.1.1 Krótka charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu.....	10
1.1.2 Powiat w liczbach – podstawowe dane statystyczne.....	17
1.2. Sytuacja powiatowego rynku pracy w opinii ekspertów.....	18
II. Diagnoza sytuacji instytucji rynku pracy działających w powiecie.....	22
2.1. Instytucje rynku pracy w statystykach	22
2.2. Charakterystyka najistotniejszych instytucji rynku pracy powiatu	22
Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie	22
Stowarzyszenie Edukacja dla Rozwoju	23
Gminne Centrum Informacji w Lubaczowie	24
2.3. Uwarunkowania funkcjonowania instytucji rynku pracy w opinii ich przedstawicieli.....	24
Spis źródeł	27

WPROWADZENIE

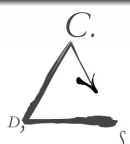
Niniejszy raport powstał w wyniku analizy danych zastanych oraz serii wywiadów pogłębionych przeprowadzanych w poszczególnych powiatach Podkarpacia z lokalnymi ekspertami rynku pracy oraz przedstawicielami instytucji rynku pracy. Całość prac podjętych nad zebraniem informacji i przygotowaniem niniejszego raportu stanowiła element realizowanego przez Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. (CDS) projektu pn. „**Podkarpacki Portal Pracy**”, który współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Tło i główne założenia projektu „Podkarpacki Portal Pracy”

Idea projektu „Podkarpacki Portal Pracy” powstała w oparciu o wcześniejsze doświadczenia Centrum Doradztwa Strategicznego zdobyte podczas realizacji na terenie województwa podkarpackiego projektów: „Matryca Kurcmana – nowy instrument rynku pracy” oraz „Indeks Gotowości Rynkowej - nowy instrument monitorujący szansę na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa podkarpackiego (IGR)”. Z doświadczeń tych wynikało, że poziom upowszechnienia informacji nt. usług rynku pracy i oferujących je instytucji jest w województwie podkarpackim zdecydowanie niewystarczający. W odpowiedzi na zdiagnozowane w ten sposób potrzeby powstała koncepcja projektu „Podkarpacki Portal Pracy”, którego główny cel stanowi zapewnienie osobom pozostającym bez zatrudnienia jak i poszukującym pracy całościowej i łatwo dostępnej informacji o usługach rynku pracy na poziomie regionalnym oraz powiatowym. Informacja ta zgromadzona i udostępniona będzie w formie ogólnodostępnego, regionalnego portalu internetowego zamieszczonego pod adresem www.praca-podkarpackie.pl. (Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w momencie powstawania niniejszego raportu Podkarpacki Portal Pracy stanowił już gotowe narzędzie, uruchomione i powszechnie dostępne od połowy kwietnia 2009 r.)

Całość projektu składa się z czterech głównych etapów, a bieżący raport jest efektem prac podjętych w ramach etapu II: diagnostyczno-analitycznego.

Etapy i główne zadania	Termin realizacji
Etap I – przygotowawczy	sierpień – listopad 2008 r.
Etap II – diagnostyczno – analityczny	wrzesień 2008 – kwiecień 2009
Etap III – budowa powiatowych systemów informacji o usługach i instrumentach rynku pracy	kwiecień – sierpień 2009
Etap IV – uruchomienie, upowszechnienie i promocja Podkarpackiego Portalu Pracy	kwiecień 2009 – luty 2010

Cel powstania i charakter raportu

Celem powstania raportu jest **diagnoza sytuacji instytucji rynku pracy powiatu lubaczowskiego w kontekście społeczno-gospodarczej specyfiki powiatu**, w tym w szczególności lokalnego rynku pracy. W ramach prac związanych z prowadzeniem badań w poszczególnych powiatach Podkarpacia, starano się również określić (w drodze indywidualnych wywiadów) jak powinien zostać skonstruowany Podkarpacki Portal Pracy, aby był narzędziem przydatnym i użytecznym dla podkarpackich instytucji rynku pracy.

Do opracowania wszystkich raportów dla 21 podkarpackich powiatów¹ posłużyły informacje, których pozyskanie opierało się o wykorzystanie czterech podstawowych sposobów gromadzenia danych, do których należały:

- analiza źródeł zastanych (w tym m.in. informacji pochodzących z Banku Danych Regionalnych GUS, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie oraz zasobów internetowych, w tym stron internetowych Starostw Powiatowych, Powiatowych Urzędów Pracy, Urzędów Miast i Gmin oraz poszczególnych instytucji rynku pracy)²;
- indywidualne wywiady pogłębione (IDI) przeprowadzone z 42 lokalnymi ekspertami rynku pracy – po dwa wywiady w powiecie³;
- indywidualne wywiady pogłębione (IDI) przeprowadzone z 85 przedstawicielami podkarpackich instytucji rynku pracy⁴;
- kontakt e-mailowy/telefoniczny z instytucjami rynku pracy w celu uzyskania informacji o działalności instytucji, niedostępnej w zasobach internetowych.

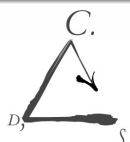
Podobny, choć mniej skoncentrowany na instytucjach rynku pracy, system gromadzenia danych zastosowano również w jednym ze zrealizowanych przez Centrum Doradztwa Strategicznego projektów pn. „Indeks Gotowości Rynkowej”. Jednym z czterech elementów tego projektu były badania podkarpackich instytucji rynku pracy, które uzupełniały obraz

¹ Doświadczenie Centrum Doradztwa Strategicznego pokazały, iż sensownym jest zastosowanie podejścia, w którym powiaty grodzkie, pomimo tego że administracyjnie stanowią odrębne jednostki, analizowane są łącznie z okalającymi je powiatami ziemskimi. Tylko bowiem w takim, komplementarnym ujęciu, uwidacznia się specyfika badanego obszaru, a potraktowanie wspomnianych powiatów ziemskich jako autonomiczne i niezależne od miejskiego centrum jednostki, byłoby zbyt dużym uproszczeniem ich skomplikowanej sytuacji i mogłoby przełożyć się w efekcie na nieodpowiadające rzeczywistości wyniki i wnioski.

² Szczegółowy wykaz wykorzystanych źródeł znajduje się w Spisie źródeł zamieszczonym na końcu niniejszego Raportu.

³ Wywiady te przeprowadzane były w okresie październik - listopad 2008 roku, zanim kryzys dotknął bezpośrednio polski rynek i gospodarkę. W związku z tym obraz poszczególnych powiatów mógł ulec od tego czasu pewnym zmianom.

⁴ Wywiady te przeprowadzane były od grudnia 2008 roku do marca 2009 roku, czyli w okresie, w którym kryzys gospodarczy pojawił się w Polsce. Rynki powiatów bardziej wrażliwe na kryzys ulegały wówczas intensywnym zmianom, informacje zatem pochodzące z wywiadów mogą dotyczyć specyficznego momentu w rozwoju lokalnego rynku.

uzyskany na podstawie badań trzech obszarów: uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, pracodawców (w tym analizy ofert pracy) oraz ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. W związku z tym, że głównym obiektem zainteresowania we wspomnianym projekcie były szanse na pracę absolwentów podkarpackich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, analiza instytucji rynku pracy koncentrowała się w dużej mierze na działaniach skierowanych do młodych ludzi.

Niniejszy raport ujmuje sytuację instytucji rynku pracy w szerszym zakresie działalności oraz zakorzenia ją w specyficznej sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu. Informacja uzyskiwana od przedstawicieli instytucji rynku pracy jest również głębsza, bowiem oprócz wywiadów z lokalnymi ekspertami przeprowadzono również rozmowy z przedstawicielami instytucji rynku pracy, pozyskując także bardziej dogłębną, jakościową informację w bezpośrednim kontakcie mailowym i telefonicznym.

Podstawowa różnica pomiędzy analizami przeprowadzonymi w ramach tych dwóch projektów („Podkarpacki Portal Pracy” oraz „Indeks Gotowości Rynkowej”) tkwi jednakże w celu w jakim one powstały. Raport z badań instytucji rynku pracy przeprowadzonych w ramach projektu „Indeks Gotowości Rynkowej” dotyczył wszystkich 21 powiatów Podkarpacia⁵ razem, zawierał ilościowe ujęcie najważniejszych wymiarów analizy sytuacji instytucji rynku pracy, spięte w syntetyczny wskaźnik tzw. wskaźnik PIRP (wskaźnik potencjału instytucji rynku pracy) Jego celem głównym było zatem sprowadzenie zgromadzonych informacji do formy umożliwiającej porównanie poszczególnych powiatów na podstawie wystandaryzowanych kryteriów i niejako porangowanie ich według wpływu na sytuację absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych.

Niniejszy raport nastawiony jest natomiast na jakościową diagnozę oraz opis sytuacji instytucji rynku pracy i w przeciwieństwie do wspomnianych wyżej badań, celem nie jest tu standaryzacja i dokonywanie porównań między powiatami, a uchwycenie specyfiki powiatu i funkcjonujących w nim instytucji rynku pracy oraz wyróżników lokalnego rynku pracy i warunków w jakich instytucje te prowadzą swoją działalność.

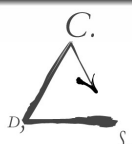
Wszystkie 21 raportów umieszczonych zostało na Podkarpackim Portalu Pracy, a zdobyte tą drogą informacje w dużym stopniu ukierunkowały proces tworzenia Portalu.

Struktura raportu

Raport składa się z dwóch głównych części: diagnozy ogólnej sytuacji rynku pracy w powiecie oraz opisu specyfiki funkcjonujących w nim instytucji rynku pracy. Obie te części składają się z rozdziałów bazujących na zróżnicowanych źródłach danych i ukazujących poszczególne aspekty zaobserwowanej sytuacji.

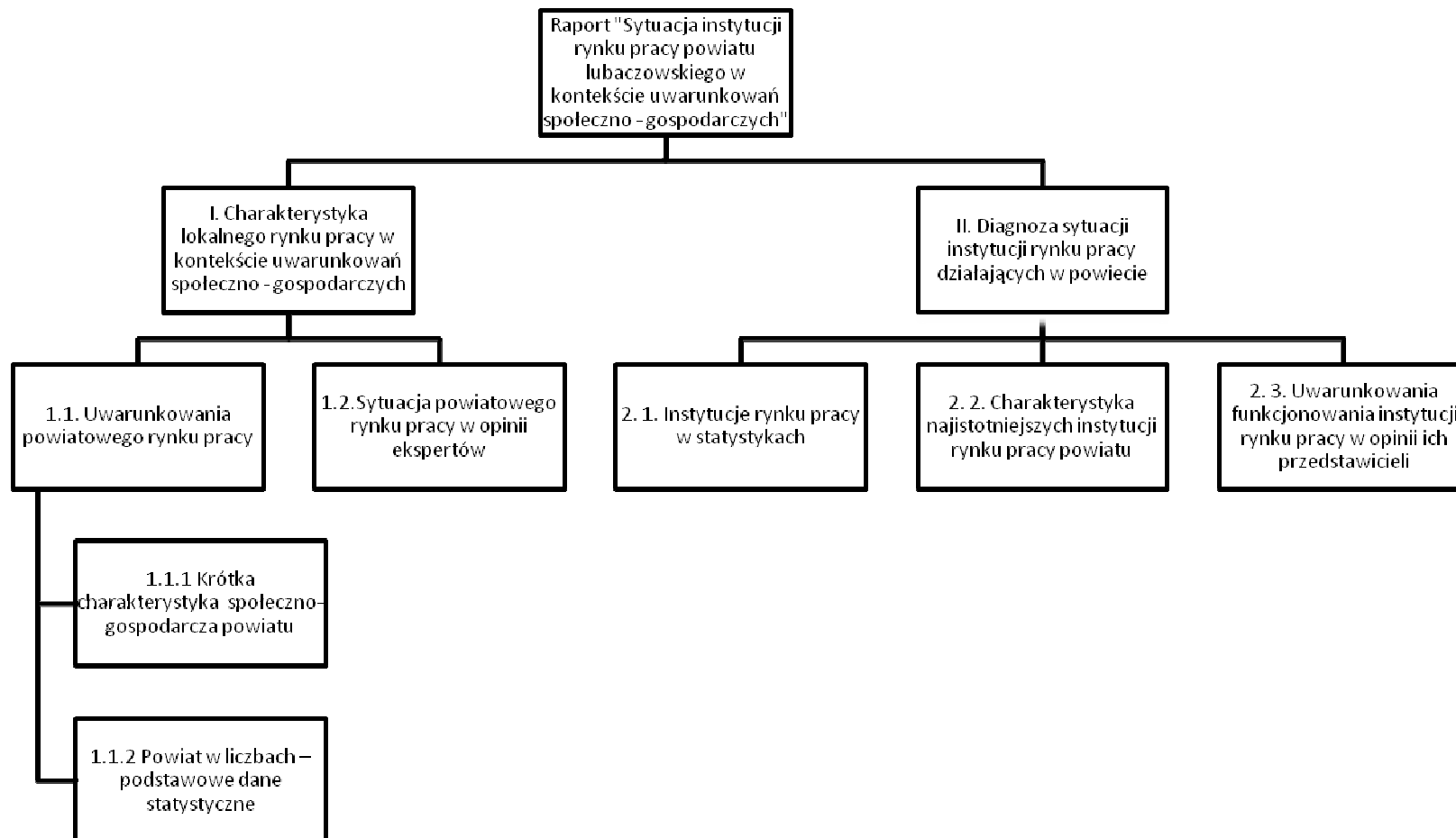
Szczegółową strukturę raportu prezentuje poniższy schemat.

⁵Liczba 21 powiatów dotyczy powiatów ziemskich, traktowanych łącznie z nakładającymi się na nie powiatami grodzkimi zgodnie z uzasadnieniem zawartym w przypisie nr 1.

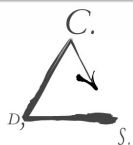

Schemat 1. Struktura raportu.

Źródło: Opracowanie własne.

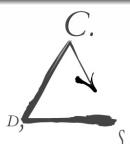

Poniżej wskazano kształt poszczególnych rozdziałów wchodzących w skład raportu.

Pierwsza część raportu pn. Charakterystyka lokalnego rynku pracy w kontekście uwarunkowań społeczno – gospodarczych prezentuje rozbudowany obraz powiatu wyłaniający się zarówno z podstawowych statystyk stanowiących wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru jaki i opinii ekspertów na temat sytuacji powiatowego rynku pracy. W przypadku rozdziału 1.1. *Uwarunkowania powiatowego rynku pracy* główne źródło danych stanowi Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, publikacje Głównego Urzędu Statystycznego, analizy przeprowadzone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie oraz strategiczne dokumenty rozwoju poszczególnych powiatów. Treści zawarte w tym rozdziale prezentują: dane fizyczne (m.in. umiejscowienie, powierzchnia), dane demograficzne (m.in. liczba ludności, gęstość zaludnienia, współczynnik feminizacji, przyrost naturalny, saldo migracji, struktura wieku mieszkańców), dane społeczne (m.in. struktura wykształcenia mieszkańców, aktywność obywatelska) oraz dane gospodarcze (m.in. struktura zatrudnienia, struktura podmiotów gospodarki narodowej, najważniejsi pracodawcy powiatu, stopa bezrobocia, struktura osób bezrobotnych ze względu na wiek, płeć, wykształcenie, długość czasu pozostawania bez pracy) itp. Dane statystyczne stanowią jednakże w tej części jedynie bazę do stworzenia swoistego skróconego profilu powiatu, który zawarty został w podrozdziale 1.1.1. *Krótką charakterystyką społeczno-gospodarczą powiatu*. W celu stworzenia możliwości szybkiego zestawienia profili poszczególnych powiatów, najważniejsze dane statystyczne ujęto w formie tabeli pełniącej rolę „metryczki” powiatu. Stanowi ona część 1.1.2 niniejszego raportu pn. *Powiat w liczbach – podstawowe dane statystyczne*.

Z kolei rozdział 1.2. *Sytuacja powiatowego rynku pracy w opinii ekspertów* zawiera podsumowanie wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z lokalnymi przedstawicielami rynku pracy i ma na celu uzupełnienie obrazu powiatu wyłaniającego się z danych statystycznych o opinie osób posiadających wiedzę ekspercką, zakorzenionych w lokalnym rynku, co pozwoliło uzyskać dostęp do informacji wykraczającej poza możliwości ujęcia statystycznego. Zrealizowane w tym celu wywiady obejmowały pięć głównych grup zagadnień takich jak:

- powiatowy rynek i gospodarka lokalna (aktualna sytuacja, punkty zwrotne i zmiany zachodzące na przestrzeni lat, silne i słabe strony, bariery rozwoju, wyróżniki powiatu, dominujące branże);
- potencjał zatrudnienia i poziom przedsiębiorczości mieszkańców (trendy w strukturze zatrudnienia, rola migracji zarobkowych, występowanie szarej strefy i in.);
- bezrobocie (grupy osób w najtrudniejszej sytuacji na lokalnym rynku pracy, typy kierowanych do nich działań, poziom motywacji osób pozostających bez pracy);
- kluczowe instytucje rynku pracy i doświadczenia współpracy (wskazanie instytucji najbardziej dostrzegalnych na powiatowym rynku, ich rola i pełnione funkcje,

współpraca międzyinstytucjonalna w powiecie – doświadczenia i domeny podejmowania wspólnych działań);

- oferta usług rynku pracy w powiecie (trwałość rezultatów poszczególnych usług i instrumentów, identyfikacja braków w dostępnej ofercie, rola funduszy europejskich w działalności instytucji, adekwatność oferty w stosunku do potrzeb).

Druga część niniejszego raportu pn. Diagnoza sytuacji instytucji rynku pracy działających w powiecie koncentruje się na opisie sytuacji i działalności powiatowych instytucji rynku pracy. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na przyjętą w niniejszym opracowaniu definicję instytucji rynku pracy. Podstawowe kryterium rozumienia instytucji rynku pracy stanowi definicja przyjęta w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁶. Ponadto, do listy instytucji szkoleniowych (ujętych w ogólnopolskim Rejestrze Instytucji Szkoleniowych) dodano Zakłady Doskonalenia Zawodowego (Ośrodki Kształcenia Zawodowego), Centra Kształcenia Praktycznego, Centra Kształcenia Ustawicznego oraz Cechy Rzemiosł Różnych, które wprawdzie w zestawieniu tym nie figurowały, ale są niezwykle istotne dla powiatowych rynków szkoleń i pełnią w tym zakresie rolę właściwą dla instytucji rynku pracy.

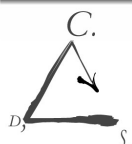
Zakres instytucji rynku pracy poszerzono również o instytucje i organizacje pozarządowe wpływające na rynek pracy, a nie figurujące w poszczególnych wykazach, a także Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, ze względu na zakres prowadzonej działalności oraz kontakt z osobami dotkniętymi problemem bezrobocia, do których przede wszystkim adresowany jest tworzony Portal. Ponadto, instytucje te w dobie funduszy europejskich często realizują projekty wykraczające poza ustawową działalność, przez co w rosnącym stopniu wpływają na lokalne rynki pracy.

Rozdział 2.1. *Instytucje rynku pracy w statystykach* stanowi wstępny, ogólny ogląd liczby i rodzajów występujących w powiecie instytucji. Poszczególne powszechnie dostępne zestawienia/rejestry instytucji zweryfikowano w oparciu o wiedzę lokalnych ekspertów, którzy wskazywali najaktywniejsze w powiecie organizacje oraz poprzez kontakt bezpośredni z poszczególnymi organizacjami.

Ze wskazanymi przez ekspertów najaktywniejszymi instytucjami rynku pracy nawiązano bezpośredni kontakt mailowy w celu uzyskania informacji dotyczących podejmowanej przez nie działalności. Uzyskane w ten sposób dane, rozbudowane o informacje pochodzące ze źródeł internetowych oraz wywiadów z przedstawicielami instytucji, posłużyły do stworzenia charakterystyki kluczowych w powiecie instytucji rynku pracy zawartej w rozdziale 2.2.

Z kolei ostatni rozdział raportu (rozdział 2.3.), dotyczący uwarunkowań funkcjonowania instytucji rynku pracy w powiecie, jest bezpośrednim efektem wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami instytucji rynku pracy województwa podkarpackiego. Ukazuje on

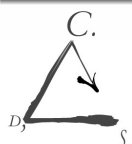
⁶ Dz.U. 2004 Nr 99 poz. 1001. Do instytucji rynku pracy zgodnie z artykułem 6 ustawy zalicza się: 1) publiczne służby zatrudnienia; 2) Ochotnicze Hufce Pracy; 3) agencje zatrudnienia; 4) instytucje szkoleniowe; 5) instytucje dialogu społecznego; 6) instytucje partnerstwa lokalnego.

działalność instytucji w kontekście wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań ich funkcjonowania. Wywiady te obejmowały następujące zagadnienia:

- zakres działalności instytucji (podstawowy obszar działalności, grupa odbiorców usług proponowanych przez instytucję, przemiany zachodzące w działalności instytucji na przestrzeni lat, realizowane przedsięwzięcia nowatorskie);
- wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania działalności (identyfikacja problemów w sferze zasobów, dostępność informacji nt. powiatowego rynku pracy, planowanie działań, czynniki sprzyjające i hamujące rozwój instytucji, główne źródła finansowania działalności, występowanie zjawiska konkurencji);
- współpraca międzyinstytucjonalna (w instytucji objętej wywiadem oraz obserwowalna w powiecie, idealny model współpracy);
- oczekiwania względem Podkarpackiego Portalu Pracy (najbardziej użyteczne funkcje, dodatkowe elementy jakie mogłyby być przydatne w pracy instytucji).

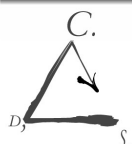
I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEGO RYNKU PRACY W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO - GOSPODARCZYCH

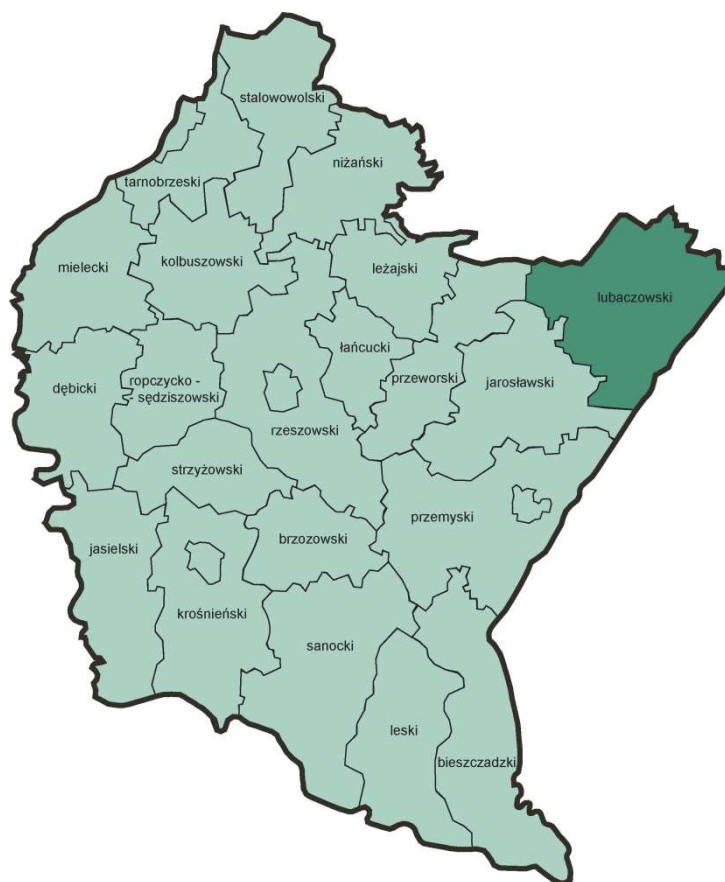
1.1. Uwarunkowania powiatowego rynku pracy

1.1.1 Krótka charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu

Powiat lubaczowski jest położony w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego. Od północy graniczy z województwem lubelskim, od zachodu i południa z powiatem przeworskim oraz jarosławskim, a od wschodu z Ukrainą. Jego siedzibą jest miasto Lubaczów, które stanowi lokalne centrum życia społeczno-gospodarczego a także kulturalnego. Tutaj znajdują się również władze dużej gminy wiejskiej Lubaczów skupiającej 23 okoliczne miejscowości. Powiat zajmuje powierzchnię 1308 km² i jest największym w województwie, stanowi 7% jego powierzchni.⁷ W skład powiatu wchodzi 8 gmin: Lubaczów (gm. miejska), 3 gminy miejsko-wiejskie: Cieszanów, Narol, Oleszyce oraz 4 gminy wiejskie: Horyniec-Zdrój, Lubaczów, Stary Dźwików, Wielkie Oczy.

⁷ Większość przytoczonych w raporcie danych statystycznych pochodzi z raportów GUS: „Powiaty w Polsce 2007”, „Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego”, I kwartał 2008 r., „Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego”, II kwartał 2008 r. oraz danych Banku Danych Regionalnych dostępnych na stronie www.stat.gov.pl. W pozostałych przypadkach źródło zostanie podane.

Mapa 1. Powiat lubaczowski na tle województwa podkarpackiego.

Źródło: Opracowanie własne.

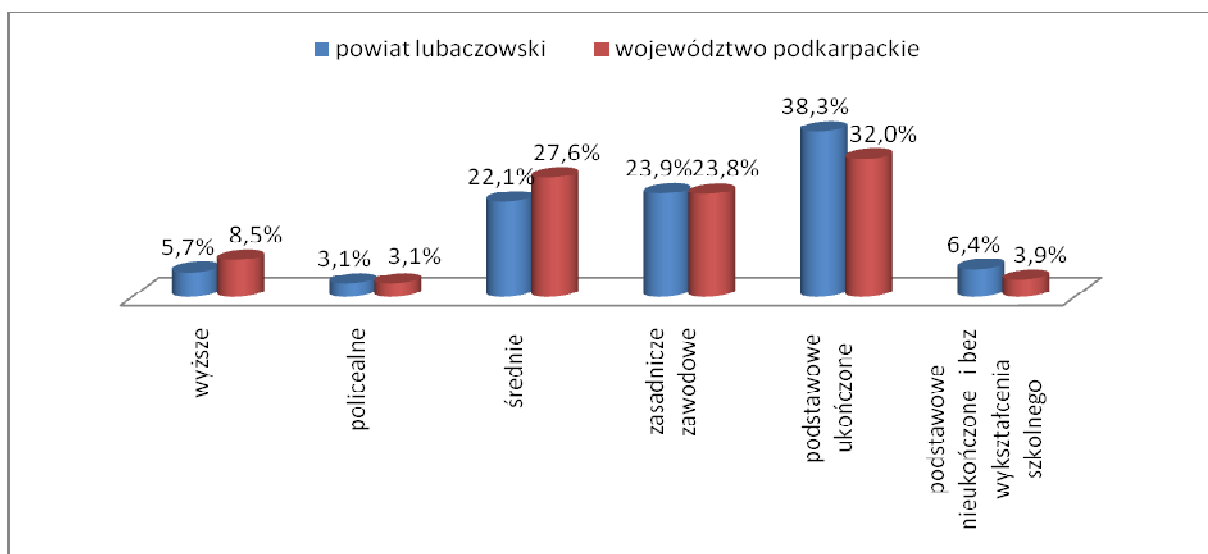
Powiat lubaczowski jest także jednym z najmniej zaludnionych obszarów województwa podkarpackiego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2007 r. teren powiatu zamieszkiwało 56 960 osób i liczba ta uplasowała powiat na 4 miejscu od końca w rankingu wojewódzkim. Mniej zaludnione są tylko powiaty położone na południu regionu: bieszczadzki i leski, a także powiat tarnobrzeski. Gęstość zaludnienia wynosi w powiecie lubaczowskim 44 osoby na 1 km² i jest to trzeci najniższy w województwie wynik, w powiecie leskim są to 32 osoby na 1 km², a bieszczadzki – tylko 19 osób na 1 km². Ludność zamieszkująca tereny wiejskie stanowi aż 65,7% ogółu populacji powiatu.

Od lat obserwuje się spadek liczby ludności w powiecie, którego przyczyną może być utrzymujący się niski przyrost naturalny. Zarówno w 2006 r. jak i w 2007 r. powiat lubaczowski znalazł się - biorąc pod uwagę ten wskaźnik - na przedostatnim miejscu wśród wszystkich powiatów regionu. Niższą wartość przyrostu naturalnego odnotowano tylko w powiecie stalowowolskim. Nie inaczej jest na koniec I kwartału 2008 r., kiedy to przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności jest w powiecie lubaczowskim niższy niż w województwie (0,3) i wynosi -0,6, co oznacza, że liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń.

Niepokojącym zjawiskiem jest także stały odpływ ludności z terenu powiatu. Od 2000 r. saldo migracji ani razu nie uzyskało dodatniej wartości, a w 2007 r. wyniosło -235, co uplasowało powiat na 3 miejscu w województwie, poczynając od powiatów o największej ujemnej wartości salda. Warto jednak odnotować, iż na koniec marca 2008 r. sytuacja wygląda nieco lepiej. Powiat z saldem -51 zajmuje bowiem w województwie miejsce 7, niemniej ciągły odpływ mieszkańców stanowi duży problem dla tego obszaru. Jest on o tyle dotkliwy, że spora część osób opuszczających powiat to ludzie młodzi, którzy wyjeżdżają do większych miast w celach edukacyjnych. Na terenie powiatu lubaczowskiego nie funkcjonuje bowiem żadna szkoła wyższa, ani szkoły policealne.

Migracja osób wykształconych wpływa na ogólną strukturę wykształcenia w powiecie. Odsetek osób, które ukończyły wyższe szkoły jest mniejszy niż w województwie o 2,8 punktu procentowego i wynosi 5,7% (w województwie – 8,5%). Wśród mieszkańców powiatu najliczniej reprezentowana jest natomiast grupa osób z wykształceniem podstawowym – stanowią oni aż 38,3% populacji. Odsetek ten jest jednym z najwyższych w województwie, pod tym względem analizowany powiat ustępuje tylko powiatowi brzozowskiemu. Spora grupa mieszkańców powiatu lubaczowskiego to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 23,9%, a osoby posiadające wykształcenie średnie tworzą z kolei trzecią co do liczebności grupę, obejmującą 22,7% ogółu (w województwie 27,6%). Wyróżnia się też odsetek osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej i posiadają wykształcenie podstawowe niepełne (6,4%). Generalnie, z przytoczonych wyżej danych wynika, że struktura wykształcenia mieszkańców powiatu lubaczowskiego odbiega zdecydowanie na niekorzyść od wskaźników regionalnych. Stanowi to w dużej mierze konsekwencję wiejskiego charakteru powiatu, w którym brak jest znaczących ośrodków miejskich, a co za tym idzie oferta edukacyjna jest w dużej mierze ograniczona.

Wykres 1. Struktura wykształcenia ludności w województwie podkarpackim i powiecie lubaczowskim.

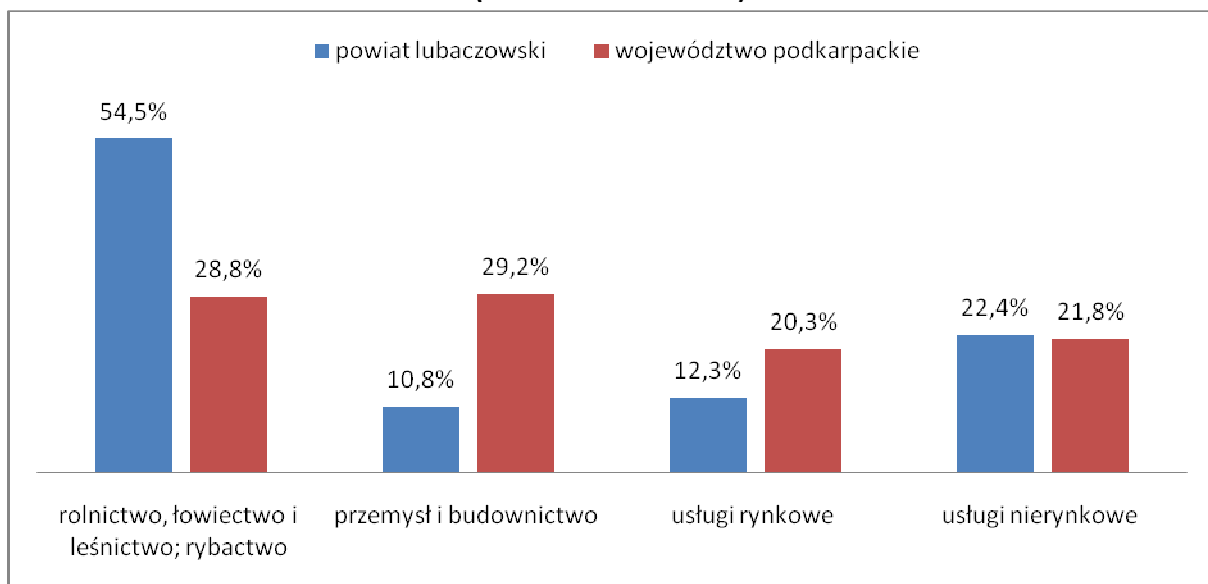

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 r.

Przyglądając się ludności powiatu lubaczowskiego pod względem struktury wieku ekonomicznego, obserwujemy, że jest ona w dużej mierze zbliżona do struktury wojewódzkiej, a jedynym wyróżnikiem powiatu jest wyższy wskaźnik obciążenia demograficznego. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniosła w powiecie lubaczowskim na koniec 2007 r. 61,3, podczas gdy w województwie podkarpackim było to 58,5. Udział poszczególnych, ekonomicznych grup wiekowych prezentuje się w sposób następujący: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 21,9% mieszkańców powiatu, osoby w wieku produkcyjnym 62%, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym to 16,1%. W tej ostatniej grupie większą część, bo aż 66,2% stanowią kobiety.

Powiat lubaczowski jest słabo rozwinięty gospodarczo, co charakteryzuje większość powiatów należących do przygranicznej strefy polsko-ukraińskiej. Obszar ten ma typowo rolniczy charakter. Świadczy o tym chociażby struktura zatrudnienia. Aż 54,5% zatrudnionych pracuje w rolnictwie. W sektorze usług jest to 34,7% (usługi nierynkowe – 22,4%, usługi rynkowe – 12,3%), a najmniej, bo tylko 10,8% osób zatrudnionych jest w sektorze przemysłu i budownictwa. Porównania ww. wskaźników do poziomu regionalnego dostarcza zamieszczony poniżej wykres.

Wykres 2. Osoby pracujące według sektorów w województwie i powiecie lubaczowskim (stan na 31 XII 2006 r.).

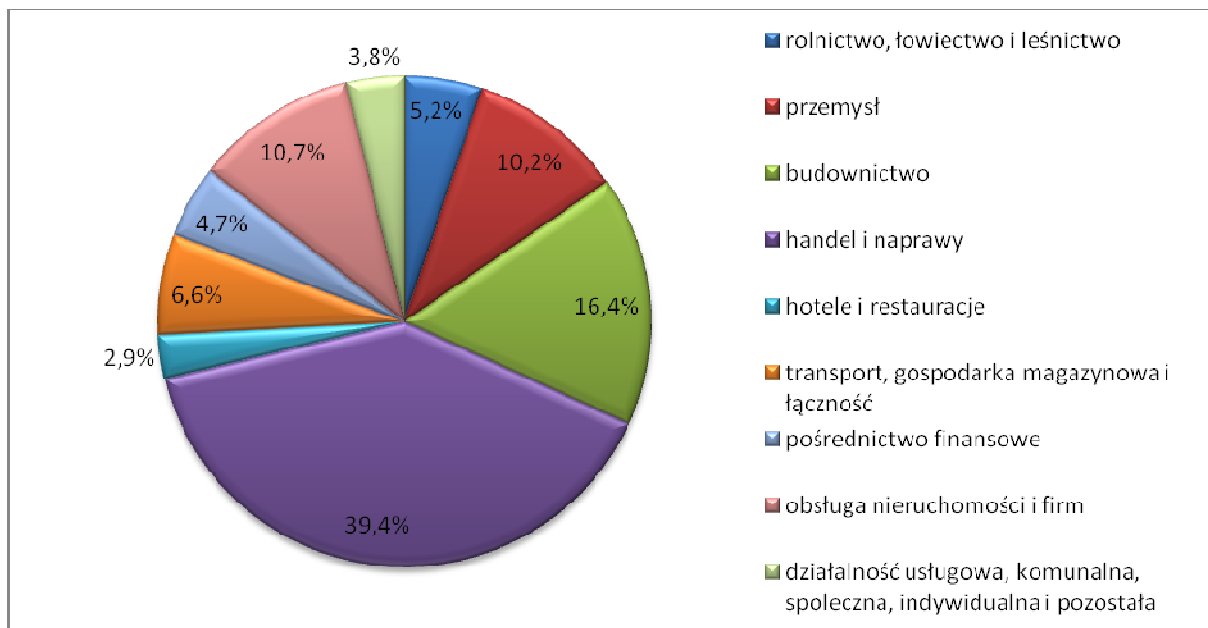
Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Idąc dalej, warto przyjrzeć się jak analizowany powiat wypada pod względem liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Jak obrazuje wskaźnik aktywności gospodarczej (liczba ogółu podmiotów gospodarki narodowej przypadających na 1000 mieszkańców) powiat lubaczowski nie może pochwalić się wysokim poziomem

przedsiębiorczości. Wspomniany wskaźnik wynosi w powiecie bowiem jedynie 48, podczas gdy dla województwa podkarpackiego jest to 68. Choć podmiotów gospodarczych przybywa z roku na rok, to na koniec czerwca 2008 r. na terenie powiatu lubaczowskiego działało tylko 2749 jednostek gospodarczych (bez indywidualnych gospodarstw rolnych). Wynik ten jest niestety trzecim od końca w województwie a mniej podmiotów mają tylko powiaty leski i bieszczadzki. Dla porównania, sąsiedni powiat jarosławski posiada 8072 zarejestrowanych firm i jest to niemal 3 razy więcej niż w powiecie lubaczowskim.

Większą część podmiotów funkcjonujących w powiecie lubaczowskim (76,5%) stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na kształt gospodarki powiatu wpływają trzy najbardziej rozwinięte sektory - jest to sektor handlu i napraw, skupiający niemal 40% przedsiębiorstw, sektor budownictwa, w którym działa 16,4% wszystkich jednostek oraz sektor przemysłu skupiający 10,2% firm.

Wykres 3. Podmioty gospodarcze według wybranych rodzajów działalności w powiecie lubaczowskim.

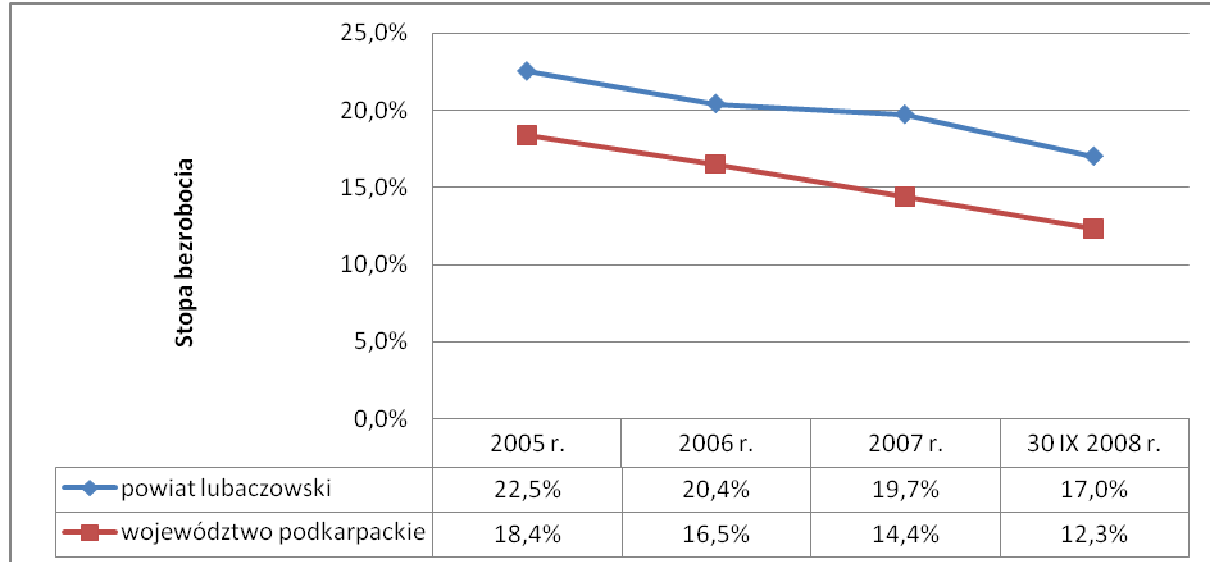
Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Pomimo tego, że na terenie Lubaczowa i w jego okolicy wydobywa się gaz ziemny oraz siarkę, a także znajdują się tutaj złoża itów stosowanych w produkcji ceramiki budowlanej, powiat lubaczowski nie może pochwalić zbyt dużą liczbą zakładów pracy, które zatrudniałyby większą liczbę osób. Jest ich wyłącznie kilka, przy czym większość z nich zlokalizowana bezpośrednio w Lubaczowie i okolicy.

Mała liczba podmiotów gospodarczych, brak dużych zakładów pracy zlokalizowanych poza Lubaczowem, spory odsetek ludności wiejskiej (65,7%), niski poziom wykształcenia mieszkańców przyczyniają się do wysokiego poziomu bezrobocia. Stopa bezrobocia

w powiecie lubaczowskim przewyższa stopę w województwie o 4,7 punktu procentowego. Na koniec września 2008 r. bezrobocie sięgało tu 17%, w województwie natomiast 12,3%. Pod tym względem powiat lubaczowski zajmuje dopiero 15 miejsce wśród pozostałych powiatów Podkarpacia. Również w obu powiatach ościennych stopa bezrobocia jest nieco niższa (powiat jarosławski – 14,6%, powiat przeworski – 13,7%).

Wykres 4. Zmiany stopy bezrobocia w województwie podkarpackim i powiecie lubaczowskim.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, dane na dzień 30 IX 2008 r. pochodzą z WUP w Rzeszowie.

Na koniec września 2008 r. w Urzędzie Pracy w Lubaczowie zarejestrowanych było 4007 osób bezrobotnych.⁸ Poczynając od powiatów o najmniejszej liczbie bezrobotnych powiat lubaczowski plasuje się na 7 miejscu. Najwięcej, bo aż 40% bezrobotnych skupia gmina i miasto Lubaczów. Osoby bezrobotne mieszkające na terenach wiejskich stanowią 63,4%. Odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych jest nieco niższy niż w innych powiatach i wynosi 52,2%. Niestety kobiety stanowią liczniejszą grupę wśród bezrobotnych do 25 roku życia, a także wśród osób długotrwale bezrobotnych (w tej grupie jest aż 58% kobiet). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia wśród bezrobotnych dominuje wykształcenie zasadnicze zawodowe – 37,9% (województwo – 31,7%) oraz wykształcenie gimnazjalne i niższe – 24,6% (województwo – 23,3%). Struktura bezrobotnych pod względem wieku jest zbliżona do struktury w województwie – przeważają osoby młode w wieku 25-34 lat oraz do 25 roku życia, które łącznie stanowią 53% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.⁹ Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące bezrobocia w powiecie lubaczowskim.

⁸ Informacje o bezrobociu zostały zaczerpnięte z PUP w Lubaczowie, WUP w Rzeszowie oraz biuletynów statystycznych GUS.

⁹ Dane tu przytoczone dotyczące struktury osób bezrobotnych pod względem wieku i wykształcenia prezentują stan na 30 czerwca 2008 r.

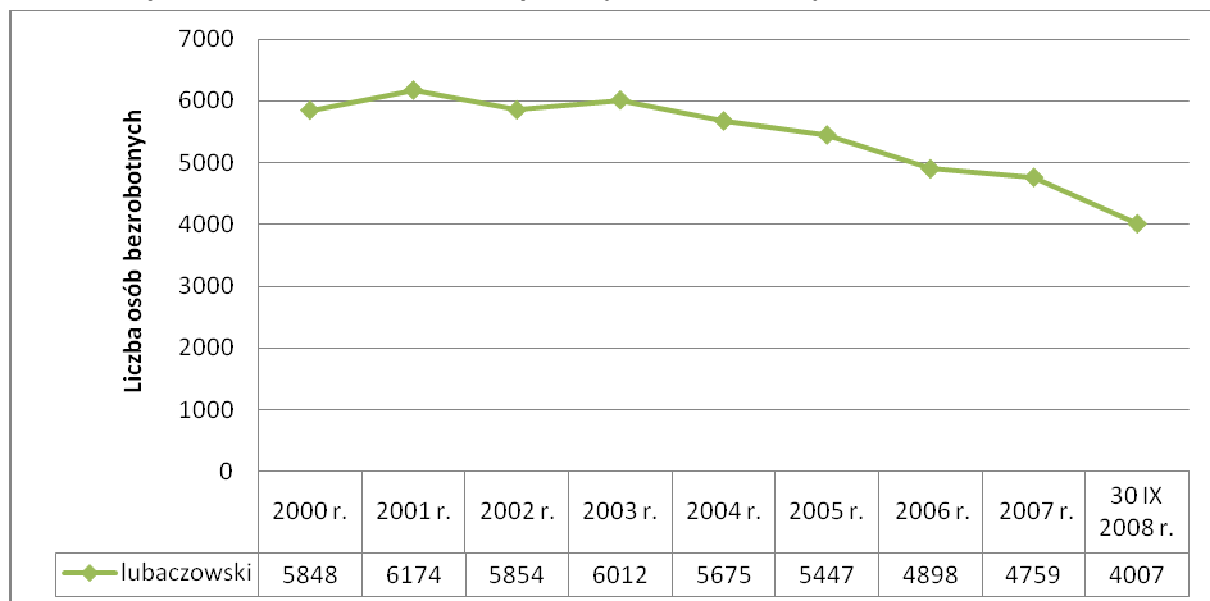
Tabela 1. Osoby bezrobotne w powiecie lubaczowskim (stan na 30.IX.2008 r.)

Osoby bezrobotne	Osoby z danej grupy w stosunku do ogólnej liczby osób bezrobotnych
Kobiety	52,2%
Osoby zamieszkałe na wsi	63,4%
Do 25 roku życia	24,8%
Osoby powyżej 50 roku życia	13,0%
Z prawem do zasiłku	18,3%
Osoby długotrwale bezrobotne	58,8%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie.

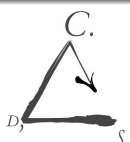
Od 2004 r. liczba osób pozostających bez pracy w powiecie lubaczowskim zmniejsza się systematycznie - pierwszy większy, 10-procentowy spadek zauważamy na przełomie lat 2005/2006. Jego przyczyny należy jednak najprawdopodobniej upatrywać bardziej we wzmożonej migracji ludności poza obręb powiatu niż w bezpośredniej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych znacząco, bo aż o 961 osób, zmniejszyła się także od stycznia do września 2008 r. W tym okresie według Wojewódzkiego Urzędu Pracy wśród 3041 osób, które wypisały się z rejestru, pracę podjęły 1324 osoby.

Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych na przestrzeni lat w powiecie lubaczowskim.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie.

Przygraniczne położenie powiatu powoduje, że obszar ten w potocznej opinii uznawany jest za zmarginalizowany, choć powoli zaczyna się to zmieniać, zwłaszcza że od 2004 r. granica powiatu stanowi jednocześnie granicę Wspólnoty Europejskiej, co w dłuższej perspektywie powinno pozytywnie wpływać na jego rozwój. Dużą nadzieję wiąże się z budową przejścia granicznego z Ukrainą w Budomierzu - inwestycji na ogromną skalę, która może stać się znaczącym impulsem do rozwoju i zmiany sytuacji nie tylko powiatu lubaczowskiego, ale i całego regionu. Powiat w dużym stopniu wykorzystuje środki unijne, władze stawiają

głównie na rozwój infrastruktury technicznej i transportowej, przygotowują tereny dla potencjalnych inwestorów. Potencjał ten został doceniony – Lubaczów otrzymał tytuł „Gmina Fair Play 2008”, nadawany miejscowościom otwartym na nowe inicjatywy gospodarczo-inwestycyjne. Silną stroną powiatu jest też wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym, które stanowią spory potencjał kadrowy. Ponadto mieszkańcy powiatu stają się coraz bardziej przedsiębiorczy i częściej skłonni są do zakładania własnej działalności gospodarczej. W samym tylko I półroczu 2008 r. powstało 126 nowych firm. Ponadto, od listopada 2008 r. w Lubaczowie działa punkt konsultacyjny dla przedsiębiorców oraz osób, które chciałyby założyć własną firmę. Punkt ten cieszy się dużym zainteresowaniem, o czym może świadczyć fakt, iż w ciągu pierwszego miesiąca jego działalności z porady ekspertów skorzystało 30 osób.¹⁰

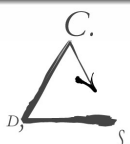
Bogactwo powiatu lubaczowskiego w postaci pięknych krajobrazów i nieskażonego środowiska naturalnego pozwala także na rozwój agroturystyki. Gospodarstwa agroturystyczne oferują formy wypoczynku zbliżone do warunków wiejskich (można uczestniczyć w codziennych zajęciach gospodarzy, np. wyrabianiu tradycyjnych przedmiotów, wypiekaniu chleba itp.). Agroturystyka jest często, obok rolnictwa, źródłem dochodu mieszkańców wsi. Na terenie powiatu działa dopiero ok. 19 gospodarstw¹¹, niemniej jednak agroturystyka jest szansą na rozwój terenów wiejskich, które stanowią większą część powiatu lubaczowskiego.

1.1.2 Powiat w liczbach – podstawowe dane statystyczne

Nazwa powiatu	Lubaczowski
Nazwy gmin wchodzących w skład powiatu	<ul style="list-style-type: none"> – Lubaczów (gm. miejska) – Cieszanów (gm. miejsko-wiejska) – Narol (gm. miejsko-wiejska) – Oleszyce (gm. miejsko-wiejska) – Horyniec-Zdrój (gm. wiejska) – Lubaczów (gm. wiejska) – Stary Dźwików (gm. wiejska) – Wielkie Oczy (gm. wiejska)
Powierzchnia powiatu	1308 km ²
Liczba ludności	56960
Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn)	100
Gęstość zaludnienia	44os./km ²
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,6
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym)	61,3
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	-4,13
Wskaźnik aktywności obywatelskiej	0,05

¹⁰ Informacje te pochodzą ze strony www.lubaczow.com.pl.

¹¹ Informacje zaczerpnięte zostały ze strony www.lubaczow.powiat.pl.

(liczba organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców)	
Wskaźnik Potencjału Instytucji Rynku Pracy ¹²	3,23
Wskaźnik aktywności gospodarczej (liczba zarejestrowanych w systemie REGON prywatnych podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców)	43,89
Stopa bezrobocia	17,5%
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	4136
Udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	51,3%
Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	81,7%
Odsetek osób bezrobotnych do 34 roku życia	53,0%
Odsetek osób bezrobotnych powyżej 55 roku życia	5,25%
Średnie wynagrodzenie brutto	2139,09 zł
Pracujący mieszkańcy powiatu według sektorów zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> – sektor rolniczy: 54,48% – sektor przemysłowy: 10,79% – sektor usług rynkowych: 12,28% – sektor usług bryka nierynkowych: 22,44%
Trzej najwięksi pracodawcy powiatu	<ul style="list-style-type: none"> – „Jar” Sp. z o.o. – Fabryka Maszyn Lubaczów Sp. z o.o. – Lubaczowskie Przedsiębiorstwo Budowlane Sp. z o.o.

*Źródła: „Powiaty 2007”, GUS; Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego I kwartał; Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego II kwartał; Analiza sytuacji bezrobotnych w województwie podkarpackim w I półroczu 2008 roku, WUP Rzeszów; „Raport z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim”, baza Organizacji Pożytku Publicznego dostępna na stronie www.ngo.pl.
Przytoczone dane prezentują stan na 31.12.2007r., z wyjątkiem liczby organizacji pożytku publicznego (stan na 24.02.2009r.), liczby podmiotów gospodarki narodowej (stan na 31.12.2006r.), danych WUP Rzeszów dotyczących bezrobocia (stan na 30.06.2008r.)*

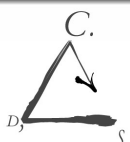
1.2. Sytuacja powiatowego rynku pracy w opinii ekspertów

Rozmówcy zgodnie stwierdzają, że sytuacja lubaczowskiego rynku pracy jest zła. Jest ona **postrzegana na tyle negatywnie**, że ekspertom trudno było wskazać jakieś silnie strony powiatu. Pośród nich zasygnalizowano jedynie:

- obecność **taniej siły roboczej**;
- funkcjonowanie w powiecie pracodawców tworzących przyjazną atmosferę dla pracowników.

Dużo swobodniej przychodziło ekspertom wskazywanie słabych stron rynku pracy powiatu lubaczowskiego takich jak:

¹² Wskaźnik stworzony w ramach projektu „Indeks Gotowości Rynkowej – nowy instrument monitorujący szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa podkarpackiego”. Opis metodologii konstrukcji wskaźnika znajduje się w „Raporcie z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim” powstałym w ramach ww. projektu, dostępnym na stronach www.cds.krakow.pl oraz www.praca-podkarpackie.pl.

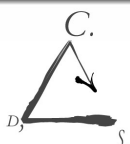

- dość **wysoka stopa bezrobocia**, w tym duży udział bezrobocia długookresowego;
- **sezonowość** zatrudnienia;
- **słaby rozwój gospodarczy** powiatu – brak dużych zakładów produkcyjnych – „*dużo znaczących pracodawców wycofało się z powiatu lubaczowskiego z uwagi na fakt, iż jest to teren słabo rozwinięty gospodarczo*”;
- **brak** działających w pobliżu dużych **ośrodków akademickich**, co powoduje dość znaczny odpływ ambitnej młodzieży do większych ośrodków miejskich;
- widoczne **istnienie „szarej strefy”** głównie związanej z przemysłem towarów z pobliskiej Ukrainy;
- **peryferyjne położenie** powiatu – brak w pobliżu strategicznych dróg, które mogłyby stymulować przyciąganie i rozwój dużych inwestycji na terenie powiatu;
- **brak infrastruktury** umożliwiającej potencjalnym inwestorom znalezienie tymczasowego lokum;
- pracodawcy działający w **jednorodnej branży**: handel, drobne usługi, (głównie mikroprzedsiębiorcy);
- **rolniczy charakter** powiatu, przy czym „*nie funkcjonują tu duże gospodarstwa rolne. Lokalne rolnictwo charakteryzuje znaczne rozdrobnienie, nie generujące miejsc pracy*”;
- **niski poziom przedsiębiorczości** mieszkańców. Eksperti zwracają uwagę, że „*przedsiębiorczość*” mieszkańców powiatu przejawia się raczej zatrudnieniem w „szarej strefie”, a nie zakładaniem nowych podmiotów gospodarczych.

Jak wskazują eksperci, obecna skomplikowana sytuacja powiatu jest w dużym stopniu efektem zmian, które zaszły w powiecie w okresie transformacji ustrojowej. Ponieważ „*powiat lubaczowski od zawsze był regionem rolniczym*”, funkcjonowały tu zlikwidowane w latach 90-tych Państwowe Gospodarstwa Rolne. Ponadto, w ramach prywatyzacji dokonano redukcji zatrudnienia w dwóch dużych zakładach zlokalizowanych w powiecie: Zakładach Wyrobów Galanteryjnych oraz Zakładzie Maszyn Budowlanych. To wszystko spowodowało sytuację, w której dotychczasowe kwalifikacje mieszkańców okazały się zupełnie niedostosowane do potrzeb rynku pracy. Co prawda, podobna sytuacja dotknęła wiele regionów w Polsce, jednakże w przypadku powiatu lubaczowskiego, na co zwracają uwagę eksperci, wciąż „*szkoły funkcjonujące w powiecie nie uaktualniają kierunków kształcenia (...)* obecnie zakłady, na potrzeby których kierunki te były stworzone już nie funkcjonują albo działają, ale na mniejszą skalę, a kierunki kształcenia pozostały”.

Kolejnym punktem zwrotnym w rozwoju powiatowego rynku pracy był rok 2004 – rok wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zwiększyła się wówczas znacznie ilość napływających środków, które przeznaczone mogą być na aktywizację osób bezrobotnych. Szczególnie doceniona przez ekspertów w tym zakresie jest możliwość sfinansowania doradztwa zawodowego dla osób bezrobotnych.

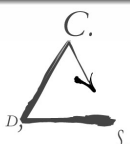
Opinie dotyczące zatrudnienia ze względu na sektor własności nie są przez ekspertów podzielane, nie ulega jednak wątpliwości, że największe znaczenie pod tym względem mają **podmioty sektora publicznego oraz drobne przedsiębiorstwa prywatne** działające w handlu i usługach. W powiecie zdecydowanie brakuje pracowników wykwalifikowanych. Warunki zatrudnienia oferowane na lokalnym rynku pracy nie są w stanie ich zatrzymać, w związku z czym część z nich (zwłaszcza przedstawiciele zawodów budowlanych) wyjeżdża zagranicę, inni migrują wewnątrz kraju. Migracje wewnętrzne dotyczą przede wszystkim młodzieży, która początkowo wyjeżdża na studia, a po nich często osiedla się w ośrodku akademickim.

Pośród osób bezrobotnych eksperci zgodnie wskazują na dominację **długotrwale bezrobotnych oraz osób powyżej 45 roku życia** (te dwie grupy zresztą w dużym stopniu nakładają się na siebie). Większość osób pozostających bez pracy charakteryzuje się niskimi kwalifikacjami, a ich sytuacja różnicowana jest poprzez różny poziom motywacji do podjęcia pracy. I tak, w przypadku grupy osób o niskich kwalifikacjach i wysokiej motywacji dominują kobiety, do których kierowane jest wsparcie w ramach różnego rodzaju projektów m.in. projektu „Wzrost kwalifikacji mieszkańców szansą rozwoju gminy Lubaczów”. Z kolei pośród osób o niskich kwalifikacjach i niskiej motywacji przeważają osoby długotrwale bezrobotne, które wykształciły już silne postawy roszczeniowe i udzielenie tej grupie wsparcia jest zajęciem niezwykle trudnym.

Pośród aktywnych instytucji rynku pracy rozmówcy obok Powiatowego Urzędu Pracy wskazali również Stowarzyszenie Edukacja dla Rozwoju oraz Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego „Na Kresach”. Pod względem współpracy pomiędzy podmiotami rynku pracy ośrodkiem centralnym jest Powiatowy Urząd Pracy, który nawiązuje współpracę z lokalnymi szkołami, instytucjami opieki społecznej oraz gminami. Najczęściej ma ona na celu realizację wspólnych projektów i „*minimalizację konkurencji na rzecz pozyskania beneficjentów*”.

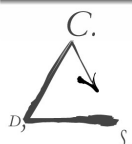
Pośród braków, jakie eksperci dostrzegają w ofercie instytucji rynku pracy, wskazane zostały działania **na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców**. Ponieważ znajduje się ona na niskim poziomie, a wzrost możliwości uzyskania dotacji na rozwój przedsiębiorstwa nie spowodował rozwoju nowych podmiotów, konieczne jest zastosowanie innego typu stymulacji. Według jednego z ekspertów, ten mało dynamiczny wzrost zainteresowania dotacjami, wynika z poziomu skomplikowania formalności jakie temu towarzyszą, a zwiększenie wsparcia dla mieszkańców mogłoby zaowocować rozwojem powiatowej gospodarki. „*Ogrom formalności związanych z rejestracją działalności gospodarczej oraz niedostateczna wiedza na ten temat niejednokrotnie zniechęcają osoby bezrobotne do podjęcia samozatrudnienia*”. Szansy na przełamanie tej tendencji można upatrywać w szkoleniach z zakresu przedsiębiorczości jakie planuje w roku 2009 przeprowadzić PUP w Lubaczowie.

Eksperti zgodnie stwierdzają, że istniejąca w powiecie lubaczowskim podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO – PARK Mielec, która „funkcjonuje w powiecie od niedawna (...)”,

na dzień dzisiejszy nie tworzy znaczącej liczby miejsc pracy, więc dużo się o niej nie mówi”.
Póki co działają w jej ramach wyłącznie dwie firmy: Fabryka Maszyn Lubaczów Sp. z
o.o. oraz belgijska firma ConTeyor.

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

35 – 068 Rzeszów, ul. Grunwaldzka 42/1, tel. (17) 779 84 88

www.cds.krakow.pl

www.praca-podkarpackie.pl

e-mail: ppp@cds.krakow.pl

II. DIAGNOZA SYTUACJI INSTYTUCJI RYNKU PRACY DZIAŁAJĄCYCH W POWIECIE

2.1. Instytucje rynku pracy w statystykach

Powiat lubaczowski dysponuje ograniczoną siecią instytucji rynku pracy. Obok Powiatowego Urzędu Pracy nie istnieją tu żadne agencje zatrudnienia ani Ochotniczy Hufiec Pracy. Zarejestrowane są natomiast dwie instytucje szkoleniowe – chociaż obie to ośrodki szkolenia kierowców. Ponadto swoją działalność prowadzi w powiecie również Ośrodek Kształcenia Zawodowego (oddział Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Rzeszowie).

Do pozostałych instytucji i organizacji pozarządowych o charakterze edukacyjnym, szkoleniowym, gospodarczym, oferujących wsparcie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, działającym w sferze szeroko pojętego rozwoju lokalnego i in. w procesie prac nad bazą instytucji rynku pracy zaliczone zostały trzy podmioty:

- Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego "Na Kresach";
- Stowarzyszenie Edukacja dla Rozwoju;
- Gminne Centrum Informacji w Lubaczowie.

W efekcie rozmów z ekspertami lubaczowskiego rynku pracy informacje o ww. instytucjach zostały zweryfikowane, a do instytucji rynku pracy których aktywność widoczna jest w skali powiatu zaliczono, obok Powiatowego Urzędu Pracy, wyłącznie Stowarzyszenie Edukacja dla Rozwoju oraz Gminne Centrum Informacji w Lubaczowie.

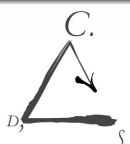
Ponadto, warto zwrócić uwagę na fakt, iż na terenie powiatu działają cztery Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (w Horyńcu Zdroju, Wielkich Oczach, Lubaczowie i Starym Dzikowie) trzy Miejsko - Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (w Cieszanowie, Narolu i Oleszycach), Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie, a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie usytuowane również na terenie Lubaczowa.

2.2. Charakterystyka najistotniejszych instytucji rynku pracy powiatu

Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie¹³

Poniższy, krótki opis działalności Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) koncentruje się na tych działaniach Urzędu, które nie wynikają wprost z wymogów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ustawa ta obowiązuje wszystkie urzędy pracy nakładając na nie analogiczne, nie różnicujące ich zadania, w związku z czym, w niniejszym raporcie skupiono się wyłącznie na przedsięwzięciach wykraczających poza

¹³ W oparciu o informacje zebrane na podstawie strony internetowej Urzędu, udostępnionych przez Urząd materiałów oraz danych dotyczących umów o dofinansowanie projektów, zawartych w 2008 roku w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałania 6.1.1; 6.1.2; 6.1.3.

obowiązki nałożone przez ustawodawcę, takich jak realizacja projektów unijnych oraz innego typu inicjatywy własne Urzędu.

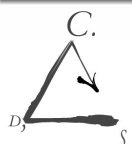
Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie realizuje w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Poddziałanie 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych* projekt systemowy pn. „Więcej szans w powiecie lubaczowskim”. Na wdrażanie projektu pozyskano środki w wysokości 4 118 100 zł, które spożytkowane zostaną na różnego typu działania aktywizujące takie jak: staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, prace interwencyjne, jednorazowe dotacje na podjęcie działalności gospodarczej. Łącznie pomocą objętych ma zostać 646 osób bezrobotnych. 19 czerwca 2008 roku lubaczowski Urząd Pracy zawarł umowę o dofinansowanie kolejnego projektu pn. „Większa dostępność do usług rynku pracy w powiecie lubaczowskim”. Projekt uzyskał dofinansowanie w wysokości 209 440 zł i wdrażany jest w ramach PO KL, Poddziałania 6.1.2 *Wspieranie Powiatowych i Wojewódzkich Urzędów Pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie*.

Urząd odpowiadając na bieżące potrzeby podejmuje współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi. Na prośbę placówki oświatowej doradcy zawodowi PUP przeprowadzają z uczniami zajęcia dotyczące orientacji zawodowej. Sformalizowaną współpracę Urząd nawiązał z Ośrodkami Pomocy Społecznej z terenu powiatu lubaczowskiego. Współpraca ta koncentruje się przede wszystkim na współdziałaniu w ramach realizacji projektów systemowych OPS, w ramach których pracownicy PUP świadczą usługi z zakresu doradztwa zawodowego oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Specyfika projektu „Podkarpacki Portal Pracy” wymaga także zwrócenia uwagi na to jak PUP radzi sobie w kwestiach informatycznych. Porównanie strony internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie z witrynami innych podkarpackich urzędów pracy pozwala zauważyć wiele jej niedostatków, w szczególności w sferze graficznej. Rozwiązaniem mogłaby być atrakcyjniejsza forma prezentacji informacji czy wdrożenie narzędzi takich jak np. newsletter dla użytkowników. Niemniej jednak należy podkreślić, iż pod względem treści witryna Urzędu wyposażona jest w kompleksową informację, przydatną zarówno dla osób bezrobotnych jak i pracodawców.

Stowarzyszenie Edukacja dla Rozwoju

Stowarzyszenie powstało w 2002 roku, a od 2003 roku figuruje w Krajowym Rejestrze Sądowym. Od momentu powstania Stowarzyszenie aktywnie działa na terenie powiatu inicjując wiele ciekawych wydarzeń. Przy udziale Stowarzyszenia powstało Lubaczowskie Porozumienie na Rzecz Zatrudnienia oraz lokalne radio (Radio Lubaczów) prowadzone w kooperacji z gminami członkowskimi tego porozumienia. Stowarzyszenie prowadzi Biuro Porad Obywatelskich, w którym można otrzymać bezpłatne informacje o prawach przysługujących indywidualnym osobom. Aktualnie działalność Stowarzyszenia koncentruje się mocniej wokół spraw społecznych niż kwestii związanych z zatrudnieniem czy aktywizacją

zawodową. Od kilku lat organizowany jest m.in. coroczny konkurs czytania ze zrozumieniem pt. „Wiem o czym czytam” skierowany do uczniów szkół podstawowych (klasa 3 i 5) oraz gimnazjów (klasa 2). Stowarzyszenie realizowało również projekt pn. „Trzeci Element” poświęcony żydowskim mieszkańcom Lubaczowa, którzy w 1943 roku zostali zabici podczas likwidacji lubaczowskiego getta.

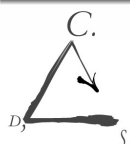
Gminne Centrum Informacji w Lubaczowie

Centrum utworzone zostało przy współfinansowaniu Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Aktywizacji Zawodowej Absolwentów "Pierwsza Praca". Głównym celem Centrum jest przeciwdziałanie bezrobociu i marginalizacji społecznej mieszkańców Gminy Lubaczów oraz wyrównanie dysproporcji w dostępie do nowych technologii przekazu informacji. GCI nieodpłatnie udostępnia informacje o: ofertach pracy, szkoleniach i instytucjach szkolących, szkołach i profilach kształcenia. Ponadto:

- Ułatwia wyszukiwanie informacji w Internecie;
- Gromadzi aktualne informacje o lokalnym rynku pracy;
- Przyjmuje i ogłasza oferty pracy;
- Prowadzi pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie;
- Świadczy pomoc w kontaktach z instytucjami i urzędami;
- Pomaga w przygotowywaniu dokumentów aplikacyjnych: oferty pracy, podania o pracę, CV, listu motywacyjnego;
- Udziela pomocy młodzieży wchodzącej na rynek pracy, w umiejętnym poszukiwaniu zatrudnienia, adaptacji zawodowej oraz dostosowywaniu się do zmian zachodzących na rynku pracy.

2.3. Uwarunkowania funkcjonowania instytucji rynku pracy w opinii ich przedstawicieli

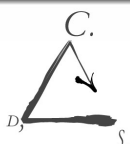
Podczas organizowania i przeprowadzania wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji rynku pracy (IRP) w powiecie lubaczowskim napotkano ogromne problemy ze znalezieniem instytucji działającej w sferze aktywizacji zawodowej. Można zaryzykować stwierdzenie, że w powiecie, poza Powiatowym Urzędem Pracy, obecnie nie funkcjonuje żadna instytucja, która w kompleksowy sposób wspierałaby określoną grupę społeczną pod kątem aktywizacji zawodowej. W powiecie przeprowadzono jeden wywiad z przedstawicielem instytucji działającej w sferze pomocy społecznej co będzie dyktowało tematykę niniejszej części raportu. Dodatkowo rozmówca przyznał, że nie ma wystarczającej wiedzy aby podczas udzielania odpowiedzi odnosić się do sytuacji całego powiatu. Instytucja, której jest przedstawicielem działała na terenie miasta Lubaczowa więc opis sytuacji na tym właśnie obszarze dominuje w odpowiedziach.

Z uwagi na fakt, iż instytucja funkcjonuje bardzo długo jest bez wątpienia rozpoznawalna wśród lokalnych mieszkańców. Wprawdzie podstawowy trzon działalności jednostki w postaci pomocy społecznej od lat się nie zmienił, ale instytucja stara się wprowadzać do swojej oferty nowe działania. Ostatnio oferta wzbogacona została o instrumenty wspierające aktywność zawodową podopiecznych instytucji. Rozmówca przyznał, że „*możliwość korzystania z funduszy Unii Europejskiej pozwoliło wprowadzić nowe, nie stosowane wcześniej, usługi (np. warsztaty psychologiczne, doradztwo zawodowe, szkolenia i kursy zawodowe)*”. Na kształt posiadanej przez instytucję oferty wpływają przede wszystkim czynniki zewnętrzne: zmiany w ustawodawstwie czy pojawienie się funduszy unijnych stanowiących dodatkowe źródło finansowania działalności instytucji. Realizując poszczególne działania instytucja korzysta jedynie z zewnętrznych źródeł finansowania, wśród których dominują środki pozyskiwane z budżetu państwa.

W sferze zasobów - instytucja posiada odpowiednie zaplecze i wyposażenie pozwalające na prowadzenie działalności. Problem stanowi natomiast pozyskanie wykwalifikowanej kadry do realizacji niektórych działań. Według rozmówcy „*na terenie miasta odczuwalny jest brak stałego dostępu do bezpłatnej pomocy w zakresie poradnictwa specjalistycznego np. psychologicznego czy prawnego*”. Mimo wielu starań instytucja nie może znaleźć odpowiednich pracowników mających kwalifikacje pozwalające na świadczenie takich usług. Dodatkowo rozwój jednostki (zwłaszcza w zakresie aktywizacji zawodowej podopiecznych) hamuje brak odpowiednich przepisów prawnych, które regulowałyby zatrudnianie osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej czy zagrożonych wykluczeniem społecznym. Istniały już pewne przesłanki dające nadzieję, że takie regulacje prawne zafunkcjonują, niemniej jednak do tej pory nie weszły one w życie. Rozmówca zwraca uwagę na to, że pracodawcy bardzo niechętnie zatrudniają osoby korzystające z pomocy społecznej. Sytuacja ta mogłaby się znacznie zmienić gdyby wprowadzono instrumenty wspierające pracodawców wyrażających chęć zatrudnienia osób z tej grupy społecznej. Tym samym instytucja mogłaby bardziej aktywnie działać w sferze aktywizacji zawodowej swoich podopiecznych. W bieżącej działalności, instytucja w miarę możliwości próbuje kojarzyć pracodawców z osobami poszukującymi zatrudnienia, korzystającymi z pomocy społecznej. Pracownicy na bieżąco śledzą zmiany zachodzące na lokalnym rynku pracy i informują podopiecznych o powstających możliwościach znalezienia pracy. W tej części działalności bardzo ważną rolę odgrywa Powiatowy Urząd Pracy, z którym instytucja stale współpracuje. Instytucje wymieniają informacje i wspierają się wzajemnie podczas realizacji wspólnych działań. „*Podczas pisania wniosku aplikacyjnego i przygotowywania się do rozpoczęcia obecnie realizowanego projektu korzystaliśmy z dużej wiedzy i doświadczeń PUP w tym zakresie*”. Z uwagi na fakt, iż podopieczni instytucji mają liczne i złożone problemy, współpracuje ona z różnymi jednostkami lokalnymi. Najczęściej podtrzymywane są kontakty z: instytucjami pożytku publicznego, Sądem Rejonowym czy Policją. Pomimo dobrego przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami rozmówca uważa, że całokształt współpracy międzyinstytucjonalnej w powiecie lubaczowskim nie jest idealny. „*W celu osiągnięcia idealnego modelu współpracy należałoby powołać zespół interdyscyplinarny,*

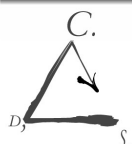
który składałby się z przedstawicieli poszczególnych instytucji”. Według rozmówcy, stworzenie takiego zespołu pozwoliłoby na szybką reakcję na zgłaszane sytuacje kryzysowe dotyczące lokalnych mieszkańców. W prawdzie podejmuje się pewne kroki w celu utworzenia Punktu Interwencji Kryzysowej, niemniej jednak ograniczenia finansowe utrudniają jego uruchomienie.

Pomimo tego, że zdaniem rozmówcy, na terenie powiatu prężnie działa jedynie jedna instytucja rynku pracy – PUP, uważa on, że lokalne zapotrzebowanie na konkretne usługi i instrumenty aktywizacyjne jest sukcesywnie zaspokajane. *„Jeżeli ktoś potrzebuje pomocy i wykaże chęć do jej przyjęcia z pewnością ją otrzyma”*. Problem stanowi natomiast grupa osób starszych, które zupełnie nie są zainteresowane jakimkolwiek wsparciem. *„Osoby te często odmawiają przyjęcia pomocy i nie są zainteresowane kontaktem z instytucjami udzielającymi jakiegokolwiek wsparcia”*.

W kontekście wcześniejszych wypowiedzi, rozmówca pozytywnie ocenia przydatność tematycznych portali internetowych. Obecnie pracownicy instytucji korzystają z portalu zrzeczającego jednostki działające w sferze pomocy społecznej. Portal ułatwia komunikację i wymianę doświadczeń pomiędzy poszczególnymi placówkami. Stanowi on również źródło cennych informacji istotnych dla prowadzenia działalności. W związku z powyższym również Podkarpacki Portal Pracy będzie stanowił dla instytucji użyteczne narzędzie. *„Portal będzie stanowił dodatkowe źródło informacji i stwarzał możliwości nawiązania kontaktów z innymi instytucjami zlokalizowanymi na terenie województwa podkarpackiego”*. Dla instytucji szczególnie ważne będą następujące funkcje portalu:

- możliwość wymiany doświadczeń z innymi instytucjami rynku pracy,
- uzyskanie informacji dotyczących działalności instytucji rynku pracy (w skali powiatu lub regionu),
- nawiązanie kontaktów lub współpracy z innymi instytucjami rynku pracy.

Rozmówca twierdzi jednak, że osoby korzystające z pomocy społecznej to specyficzna grupa, która przeważnie nie korzysta z Internetu. *„Dotarcie do tych osób za pośrednictwem portalu będzie trudne, a niekiedy wręcz niemożliwe”*.

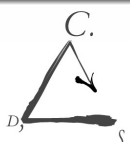

SPIS ŹRÓDEŁ

Poszczególne części niniejszego raportu powstawały w oparciu o zróżnicowane źródła danych, które niejednokrotnie podlegały weryfikacji. Poniżej wskazano jakiego typu źródła zostały w tym celu wykorzystane:

- Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
- „Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego I kwartał 2008 roku”;
- „Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego II kwartał 2008 roku”;
- „Analiza sytuacji bezrobotnych w województwie podkarpackim w I półroczu 2008 roku”, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie;
- „Powiaty 2007”, Główny Urząd Statystyczny;
- „Stan ruch naturalny i wędrownicy ludności w pierwszym kwartale 2008 r.”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- Narodowy Spis Powszechny, 2002 rok;
- „Raport z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim”, opracowany w ramach projektu Indeks Gotowości Rynkowej, Centrum Doradztwa Strategicznego s.c., Kraków 2007;
- „Użytkowanie gruntów w 2007 roku (według granic administracyjnych)”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- „Turystyka w województwie podkarpackim w latach 2005 – 2007”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007”, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową;
- „Stan, ruch naturalny i wędrownicy ludności w I kwartale 2008 roku”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- „Informacja o realizacji Ustawy o Specjalnych Strefach Ekonomicznych”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007 r.;
- „Strategia Informatyzacji Województwa Podkarpackiego na lata 2007- 2013”, dostępne pod adresem: www.si.podkarpackie.pl/pliki/2008/strategia.ppt;
- baza Organizacji Pożytku Publicznego dostępna na stronie www.ngo.pl;
- rejestr instytucji szkoleniowych prowadzony przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie i dostępny na stronie www.ris.praca.gov.pl;
- rejestr agencji zatrudnienia zamieszczony pod adresem www.kraz.praca.gov.pl;
- baza adresowa jednostek funkcjonujących w ramach struktur Ochotniczych Hufców Pracy, dostępna na stronie www.ohp.pl;
- baza organizacji pozarządowych zamieszczona pod adresem www.bazy.ngo.pl;
- lista podkarpackich instytucji okołobiznesowych dostępna na stronie Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego:
www.cwt.rarr.rzeszow.pl/baza_wiedzy/Instytucje_okolobiznesowe_na_podkarpaciu.pdf.

- informacje zamieszczone na stronie Kuratorium Oświaty w Rzeszowie www.ko.rzeszow.pl;
- baza dostępna na stronie internetowej Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Rzeszowie www.zdz.rzeszow.pl;
- dane zamieszczone na stronie Izby Rzemieśniczej w Rzeszowie pod adresem www.izba.rze.bip-online.pl;
- dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dot. Ośrodków Pomocy Społecznej;
- powiatowe opracowania i dokumenty strategiczne, strony internetowe Starostw Powiatowych, Powiatowych Urzędów Pracy, Urzędów Miast i Gmin,
- opracowania i statystyki poszczególnych Powiatowych Urzędów Pracy;
- strony internetowe poszczególnych instytucji rynku pracy oraz informacje uzyskane bezpośrednio od instytucji w kontakcie mailowym oraz telefonicznym.
- zrealizowane w ramach projektu „Podkarpacki Portal Pracy” wywiady z lokalnymi ekspertami rynku pracy;
- zrealizowane w ramach projektu „Podkarpacki Portal Pracy” indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji rynku pracy.

